

...Po radę do książki

IDŹ DO:

- Spis treści
- Przykładowy rozdział

KATALOG KSIĄŻEK:

- Katalog online
- Zamów drukowany katalog

CENNIK I INFORMACJE:

- Zamów informacje o nowościach
- Zamów cennik

CZYTELNIA:

- Fragmenty książek online

do przechowalni

do koszyka

BESTSELLER

NOWOŚĆ

 Helion Wydawnictwo

Wydawnictwo Helion
ul. Kościuszki 1c
44-100 Gliwice
tel. 032 230 98 63
e-mail: helion@helion.pl

e-mail: septem@septem.pl
redakcja: redakcjawww@septem.pl
informacje: o.ksiegarni.septem.pl

FOREX DLA BYSTRZAKÓW

Autor: Mark Galant, Brian Dolan

ISBN: 978-83-246-2453-9

Tytuł oryginału: [Currency Trading for Dummies](#)

Format: 180x235, stron: 352

Jak kupować pieniądze i zarobić na tym?

Forex. Pod tą sympatyczną nazwą kryje się największy rynek finansowy świata. Kiedyś dostępny tylko funduszom hedgingowym, bankom i międzynarodowym korporacjom, dla niewielkich inwestorów był odległą niczym terra incognita. Jednak wraz z rozwojem internetu możliwość aktywnego uczestniczenia w grze na rynku walutowym zapukała do drzwi dziesiątek tysięcy indywidualnych użytkowników komputerów.

Dlaczego warto podjąć wyzwanie i zacząć inwestować na tym rynku? Oprócz tego, że dostęp do niego jest wręcz dziecinnie prosty i że jest on czynny 24/7 (jak dobry sklep spożywczy), Forex jest też miejscem, gdzie można zarabiać zarówno przy trendach zwykłych, jak i niskich. Równie łatwo można na nim jednak stracić. Chcesz przekonać się, jak wyjść na swoje i nie zaprzepaścić rodzinnych oszczędności? Zaufaj doświadczonym inwestorom!

Dowiedz się:

- skąd się biorą kursy walut;
- jakie strategie sprawdzają się na tym rynku;
- jak wyszukiwać dane o rynku finansowym;
- w czym może Ci pomóc analiza techniczna;
- jak przygotować spójną strategię handlu walutami;
- czy da się ocenić ryzyko inwestycyjne i ograniczyć potencjalne straty.

DODATKI SPECJALNE:

Wskazówki dla traderów rynku walutowego, praktyczne propozycje planów gry, uniwersalne zasady zarządzania ryzykiem

Spis treści

O autorach	13
Podziękowania od autorów	15
Wstęp	17
O książce	18
Konwencje zastosowane w książce	19
Czego nie czytać	19
Naiwne założenia	20
Jak podzielona jest książka	20
Część I: Handel na największym światowym rynku finansowym	21
Część II: Waluty w ruchu: co powoduje zmiany kursów?	21
Część III: Opracowanie planu	21
Część IV: Realizacja planu	21
Część V: Dekalogi	21
Ikony użyte w książce	22
Co dalej	22
<i>Część I: Handel na największym światowym rynku finansowym .....</i>	23
Rozdział 1: Rynek walutowy — podstawy	25
Na czym polega handel walutami?	25
Spekulacja jako przedsięwzięcie biznesowe — działalność handlowa	26
Waluty jako środek wymiany handlowej	26
Co wpływa na kurs waluty?	27
Czynniki fundamentalne mają wpływ na rynek walutowy	28
...chyba że to technikalnia wpływają na kurs waluty	28
...albo zupełnie co innego	29
Tworzenie planu działań na rynku walutowym	29
Określenie stylu gry na rynku walutowym	30
Planowanie gry	30
Wykonanie planu gry od A do Z	31

Rozdział 2: Czym jest rynek Forex?	33
Rynek wymiany walut w liczbach	34
Transakcje typu spot	35
Spekulacja na rynku walut	35
Skorzystać na płynności tak, by przy tym nie przemoknąć do suchej nitki	36
Roboczy dzień na rynkach walutowych na całym świecie	37
Otwarcie tygodnia rynkowego	37
Transakcje na azjatyckich rynkach walutowych	38
Transakcje w czasie sesji na rynkach europejskich	39
Transakcje w czasie sesji na rynkach północnoamerykańskich	39
Kluczowe godziny i wydarzenia	40
Indeks dolara amerykańskiego	41
Rynek walut i inne rynki finansowe	42
Złoto	43
Ropa naftowa	43
Giełdy papierów wartościowych	43
Obligacje	44
Zaczynamy przygodę z rachunkiem demonstracyjnym	44
Rozdział 3: Kto handluje walutami? Poznajmy graczy z rynku Forex	47
Rynek międzybankowy	47
Czym jest rynek międzybankowy?	48
Z banku do banku i dalej	49
Zabezpieczający a spekulanci	50
Zabezpieczanie pozycji	51
Przepływy o charakterze globalnym	53
Spekulanci	53
Fundusze hedgingowe	54
Day-traderzy duzi i mali	56
Rządy i banki centralne	56
Zarządzanie rezerwami walutowymi	56
Bank Rozrachunków Międzynarodowych	58
Grupa G7	58
Rozdział 4: Mechanizm handlu walutą	61
Zakup i sprzedaż — dokonywane jednocześnie	61
Waluty chodzą parami	62
Krótkie i długie pozycje	64
Zysk i strata	66
Rachunki depozytowe i likwidacja pozycji	66
Niezrealizowany oraz zrealizowany zysk (strata)	67
Obliczanie zysku i straty na podstawie pipsów	67
Uwzględnianie zysku i straty w obliczeniu depozytu	68
Rolowanie a stopa procentowa	69
Waluta to przecież nic innego jak pieniądze	69
Data waluty i rozliczenie transakcji	70
Dni świąteczne na rynku walutowym a data waluty	71
Stosowanie rolowania	71

O tym, jak należy rozumieć kursy par walutowych	73
Kupno i sprzedaż	73
Widelki cenowe	74
Dokonywanie transakcji	74
Transakcje w czasie rzeczywistym	75
Zlecenia oczekujące	77

Część II: Waluty w ruchu: co powoduje zmiany kursów? 83

Rozdział 5: Poznajemy bliżej główne pary walutowe 85

Wielki dolar: para EUR/USD	86
Podstawy handlu na parze EUR/USD	86
Zachowanie się pary EUR/USD	89
Kilka uwag na temat taktyki handlu dla pary EUR/USD	91
Gdzie Wschód spotyka się z Zachodem: USD/JPY	93
Podstawy handlu na parze USD/JPY	93
Zachowanie się kursu pary USD/JPY	96
Taktyka handlu parą USD/JPY	98
Pozostałe główne pary: Sterling i Swissy	99
Funt brytyjski: GBP/USD	100
Bezpieczna przystań czy źródło paniki? Para USD/CHF	102
Zachowania kursów par walutowych GBP/USD i USD/CHF	104
Taktyka handlu na parach GBP/USD i USD/CHF	105

Rozdział 6: Mniej popularne pary walutowe i transakcje na krosach 109

Transakcje na mniej popularnych parach dolarowych: USD/CAD, AUD/USD i NZD/USD	109
Kwestie fundamentalne pary USD/CAD	110
Fundamenty dla pary AUD/USD	113
Fundamenty dla pary NZD/USD	115
Rozważania na temat przebiegu transakcji par USD/CAD, AUD/USD i NZD/USD	117
Pary krzyżowe — krosy	119
Dlaczego warto grać na krosach?	120
Obliczanie kursów krzyżowych	121
Krosy śladami dolara	121
Transakcje dotyczące krosów z jenem	123
Transakcje dotyczące krosów z euro	123
Transakcje na parach walutowych z polskim złotym: EUR/PLN i USD/PLN	124
Kwestie fundamentalne par EUR/PLN i USD/PLN	124
Transakcje na parach EUR/PLN i USD/PLN w liczbach	126
Krajowe wydarzenia i raporty z danymi ekonomicznymi	
mogące mieć wpływ na notowania par EUR/PLN i USD/PLN	126
Rozważania na temat przebiegu transakcji par USD/PLN i EUR/PLN	127
Analiza techniczna na parach z PLN: nie bądź aptekarzem	127

Rozdział 7: Spojrzenie na rynek walutowy z szerszej perspektywy	129
Waluty a stopy procentowe	130
Właśnie nadeszła przyszłość: oczekiwania wobec stóp procentowych	131
Różnice w wysokości stóp procentowych	132
Polityka monetarna — podstawy	133
Przyglądamy się bazowym stopom procentowym	133
Łatwy i trudny pieniądz	134
Identyfikacja cykli polityki monetarnej	135
Obserwujemy działania przedstawicieli banków centralnych	137
Interpretacja komunikatów dotyczących polityki monetarnej	139
O kwestii oczekiwań	141
Oficjalna polityka walutowa i retoryka	142
Polityka walutowa czy stanowisko w sprawie waluty?	142
Kto rozdaje karty w środowisku instytucji związanych z zarządzaniem walutami?	143
Interwencja na rynku walutowym	145
Ryzyko geopolityczne i ważne wydarzenia na świecie	148
Rozdział 8: Rozumienie i praktyczne zastosowanie wiadomości z rynku, danych i informacji	151
Źródła informacji rynkowych	152
Sztuka wsiadania do odjeżdżającego pociągu	152
Badając puls rynku	152
Analitycy, ekonomiści, stratedzy — co ich odróżnia?	154
Pogłoski: tam, gdzie jest dym, musi być ogień	155
Wiadomości z rynku z pewnej perspektywy — skupmy się na głównych tematach	156
Tematy fundamentalne	157
Analiza tematów technicznych	160
Sprawdzian — oczekiwania versus rzeczywistość	161
Rola oczekiwań konsensusu	162
Gra na prognozach	163
Kiedy dobre prognozy zmieniają się w złe	164
Przewidywanie alternatywnych scenariuszy	164
Rozdział 9: Koncentrujemy się na danych fundamentalnych	167
Wyszukiwanie danych	168
Ekonomia — podstawy przydatne traderowi walut: rozumienie danych gospodarczych	169
Rynek pracy	169
Konsument	170
Sektor przedsiębiorstw	170
Wskaźniki strukturalne	170
Ocena raportów gospodarczych z perspektywy tradera	171
Rozumienie i analiza danych historycznych	171
Docieramy do sedna	172
Dane poruszające rynek — Stany Zjednoczone	173
Raporty z rynku pracy	173
Wskaźniki inflacyjne	176
Produkt krajowy brutto (znaczenie: duże)	177
Bilans handlowy i saldo na rachunku obrotów bieżących	178

Wiodące wskaźniki ekonomiczne (znaczenie: małe)	179
Instytut Zarządzania Podażą i raporty na temat zakupów przedsiębiorstw	179
Raporty dotyczące nastrojów konsumenckich	180
Dochód i wydatki osobiste (znaczenie: średnie)	180
Sprzedaż detaliczna (znaczenie: duże)	181
Zamówienia na dobra trwałego użytku (znaczenie: średnie)	181
Wskaźniki koniunktury na rynku nieruchomości	181
Wskaźniki regionalne Rezerwy Federalnej	182
„Beżowa księga” FED (znaczenie: duże)	183
Najważniejsze raporty międzynarodowe	184
Strefa euro	184
Japonia	185
Wielka Brytania	185
Kanada	186
Australia	186
Szwajcaria	187
Nowa Zelandia	187

Rozdział 10: Rozwiewamy mgłę niepewności za pomocą analizy technicznej 189

Filozofia analizy technicznej	190
Czym jest analiza techniczna?	190
Czym nie jest analiza techniczna?	190
Formy analizy technicznej	191
Identyfikacja poziomów wsparcia i oporu	191
W oczekiwaniu na potwierdzenie	193
Sztuka analizy technicznej	194
Wykresy słupkowe i świecowe	194
Rysowanie linii trendu	196
Rozpoznawanie formacji na wykresie	197
Zniesienia Fibonacciego	207
Nauka o analizie technicznej	208
Oscylatory i badania impetu	209
Wskaźniki identyfikacji trendu	212

Część III: Opracowanie planu 215

Rozdział 11: Szkolenie i przygotowanie do bitwy 217

Szukamy najlepszego stylu gry	217
Rozważania bazujące na rzeczywistości i stylu życia gracza	218
Znaleźć czas na analizy rynkowe	219
Analiza techniczna a analiza fundamentalna	219
Dla każdego coś dobrego...	220
Krótkoterminowy, regularny day-trading	221
Średnioterminowa gra na zmiany trendu	223
Długoterminowy handel na podstawie danych makroekonomicznych	225
Tworzenie dyscypliny gry	227
Jak wyżyć się wpływu emocji?	229

O tym, czego się spodziewać	230
Oszczędzaj amunicję	231

Rozdział 12: Planowanie transakcji 233

Rutynowa analiza danych rynkowych	233
Analiza techniczna w rozbiciu na różne interwały	234
Rozpoznawanie właściwych poziomów wsparcia i oporu	238
Linie trendu	239
Szczyty i dolki	240
Przedziały konsolidacji	240
Zniesienia	240
Szukamy symetrii z kanałami i formacjami	240
Wytyczanie kanałów cenowych	241
Identyfikacja wsparcia i oporu z wykorzystaniem znieśń Fibonacciego	242
Z impetem za rynkiem	244
Włączenie analizy siły trendu (impetu) do rutynowej analizy technicznej	244
Obserwacja siły trendu w perspektywie czasowej	245
Gra na podstawie rozbieżności pomiędzy kursem i siłą trendu	245
Wykorzystywanie impetu do oceny optymalnego momentu otwarcia i zamknięcia pozycji	246
Gra na bazie formacji wykresów świecowych	248
Strategia gry od A do Z	249
Fundamenty i technika mogą iść ze sobą w parze!	252
Wykorzystaj trend	254
Banki centralne mogą namieszać... również na parach krzyżowych	255
Nie wszystkie wybicia pozwalają zarobić	257
Formacja harmoniczna na USD/CAD	258
GBP/USD lubi się cofać	260
Oscylator stochastyczny na rynku USD/PLN	262
Urywamy kawałek większego ruchu na USD/CHF	263

Rozdział 13: Rozważania na temat zarządzania ryzykiem 265

Zarządzanie ryzykiem to coś więcej niż tylko unikanie strat	265
Ryzyko związane z płynnością, zmiennością i lukami cenowymi	266
Mechanizm dźwigni finansowej zwiększa zyski i straty — a także oczekiwania	269
Jak rozumieć wymagania dotyczące depozytu	270
Mamy zwycięzcę! Ochrona zysków	271
Efektywne plasowanie zleceń	271
Zarządzanie ryzykiem podczas gry na rynkach walutowych	274
Analiza strategii handlu w celu określenia rozmiaru pozycji	275
Matematyka — czyli ryzyko przybiera realny kształt	276
Opracowanie planu gry z uwzględnieniem poziomu ryzyka	276
Wybór brokera	278
Różne modele biznesowe firm brokerskich	278
Brokery a ryzyko finansowe	280
Zawodna technika a planowanie awaryjne	280

Część IV: Realizacja planu .....283**Rozdział 14: Naciskamy spust 285**

Otwieranie pozycji	285
Kupowanie i sprzedawanie po bieżącej cenie rynkowej	285
Uśrednianie pozycji	286
Spekulacja na przełamaniach	290
Poprawne przeprowadzenie transakcji	294
Kupowanie i sprzedawanie online	294
Składanie zleceń	296

Rozdział 15: Aktywne zarządzanie otwartą pozycją 297

Monitorowanie rynku po otwarciu pozycji	298
Śledzenie zmian na rynku za pomocą alarmów cenowych	298
Czujne monitorowanie nowych danych i rozwoju wydarzeń	299
Obserwujemy inne rynki finansowe	300
Aktualizacja planu gry w miarę upływu czasu	301
Linie trendu z czasem zmieniają się	302
Zbliżające się terminy wydarzeń mogą wymagać modyfikacji planu gry	304
Aktualizacja poziomów zleceń w ślad za zmianami cen	304
Podnoszenie poziomów realizacji zysku	305
Zacieśnianie poziomów aktywacji zleceń typu stop-loss w celu ochrony zysków	306

Rozdział 16: Zamknięcie pozycji i ocena efektów transakcji 307

Zamykanie pozycji	308
Realizacja zysku i zamknięcie ze stratą	308
Ustal i zapomnij: niech rynek sam uaktywni Twoje zlecenie	310
Wyrównywanie pozycji po fakcie	311
Wyjście z rynku we właściwym czasie	311
Wyjście po najlepszej cenie	312
Ocena strategii gry	313
Identyfikacja dobrych i złych posunięć	313
Aktualizacja rejestru transakcji	314

Część V: Dekalogi .....317**Rozdział 17: Dziesięć nawyków skutecznych traderów rynku walutowego 319**

Handel według planu	319
Przewidywanie konsekwencji wydarzeń	319
Zachowanie elastyczności	320
Przygotowanie do tradingu	320
Uwaga poświęcona analizie technicznej	321
Dryfowanie z falą — trading w kanale oscylacji kursów	321
Skupienie uwagi na ograniczonej liczbie par	321
Ochrona zysków	322
Handel oparty na stop-lossach	322

Observacja innych rynków	322
Rozdział 18: Dziesięć największych błędów początkujących traderów	323
Przedłużanie czasu aktywności pozycji generujących straty i zbyt szybkie zamykanie pozycji przynoszących zysk	323
Spekulowanie bez planu	324
Spekulowanie bez stop-lossów	324
Przenoszenie zleceń typu stop-loss	324
Overtrading	325
Nie przesadzaj z dźwignią	325
Nieprzystosowanie do zmieniających się warunków rynkowych	326
Nieświadomość znaczenia nowych informacji i danych gospodarczych	326
Gra defensywna	326
Realistyczne oczekiwania	327
Rozdział 19: Dziesięć zasad zarządzania ryzykiem	329
Wykorzystuj zlecenia typu stop-loss	329
Korzystaj z dźwigni, ale rozsądnie	330
Graj z planem	330
Bądź na bieżąco	330
Graj uważnie i krok po kroku	330
Spójrz na rynek z szerszej perspektywy	331
Regularnie realizuj zyski	331
Uwzględnij ryzyko typowe dla pary walutowej	331
Przed przekazaniem zlecenia do realizacji — sprawdź je dwa razy	331
Wypłacaj pieniądze z rachunku brokerskiego	332
Rozdział 20: Dziesięć najlepszych źródeł wiedzy	333
„Analiza techniczna rynków finansowych”, John Murphy	333
„Świeca i inne japońskie techniki analizowania wykresów”, Steve Nison	334
„Teoria fal Elliotta”, Alfred J. Frost, Robert R. Prechter jr.	334
„Podstawy analizy technicznej”, Martin J. Pring	334
„Technical Analysis for Dummies”, Barbara Rockefeller	335
„Księga pięciu kręgów”, Musashi Miyamoto	335
„Wspomnienia gracza giełdowego”, Edwin Lefèvre	335
„Mistrzowie rynków finansowych”, Jack D. Schwager	336
„Thirty Days of Forex Trading”, Raghee Horner	336
„Come into My Trading Room”, Alexander Elder	336
Skorowidz	337

Rozdział 17

Dziesięć nawyków skutecznych traderów rynku walutowego

.....

W tym rozdziale:

- ▶ Przyswoisz sobie pozytywne nawyki.
  - ▶ Dowiesz się, dlaczego warto śledzić wydarzenia rynkowe i poziomy cenowe.
  - ▶ Nauczysz się ograniczać zainteresowanie rynkiem do wybranych par walut.
  - ▶ Przekonasz się, jak duże znaczenie ma plan, którego nie zmienia się pod byle pretekstem.
- .....

W tym rozdziale zamieszczamy dziesięć zasad, które według nas definiują najlepszego tradera na rynku walutowym. Wiele z tych reguł równie dobrze może dotyczyć graczy na dowolnym rynku finansowym, niektóre jednak odnoszą się wyłącznie do rynku wymiany walut. Zanim zaczniemy, warto wspomnieć o jednej sprawie: Nikt nie rodzi się z wpojonymi nawykami. Jedynym sposobem na ich opanowanie jest naśladowanie innych efektywnych graczy, którzy uczyli się dzięki cierpliwości i zdyscyplinowaniu, z czasem nabierając doświadczenia.

Handel według planu

Żaden, nawet najbardziej skuteczny trader, nie przetrwałby długo na rynku walutowym bez dobrze przemyślanego planu realizacji każdej transakcji. Oczywiście może zdarzyć się, że Twój entuzjazm napędzają ostatnie spektakularne sukcesy, ale prędzej czy później nadejdzie dzień ostatecznych rozliczeń. Efektywni traderzy posiadają plan działań dla każdej pozycji, przygotowując z góry założenia dotyczące jej wielkości, momentu wejścia, wyjścia ze zleceniem typu stop-loss lub take-profit.

Podchodzi elastycznie do kwestii realizacji zysków, czasami godząc się na mniej, jeśli wydaje im się, że tylko tyle mogą zyskać w bieżącej sytuacji, a czasami podnosząc poziomy punktów aktywacji zleceń realizacji zysków, jeśli rynek reaguje zgodnie z ich oczekiwaniami. Niemniej jednak nigdy nie modyfikują końcowych stop-lossów, chyba że z myślą o przesunięciu ich w stronę, w którą zmiierają kursy, tak aby zabezpieczyć zysk.

Przewidywanie konsekwencji wydarzeń

Handel walutami przypomina szachy, gdzie najlepsi gracze myślą o kilku ruchach wprzód, rozważając z góry możliwe zachowanie swoich przeciwników. Skuteczni traderzy patrzą w przyszłość, oceniają wpływ wydarzeń, które mają dopiero nadejść, i zastanawiają się,

jak bardzo rynek zdyskontował już (lub nie) ewentualne ich konsekwencje. Rozpatrują wszystkie możliwe reakcje rynku w sytuacji, gdy nowe informacje okażą się zgodne lub niezgodne z powszechnymi oczekiwaniami. Następnie konstruują strategię gry bazującą na alternatywnych wynikach. Kiedy reszta rynku zastanawia się, jak wykorzystać dane wydarzenie, analizując wykresy i wykreślając linie trendów, gracz patrzący w przyszłość zaczyna realizować przygotowany z awansu plan.

Zachowanie elastyczności

Skuteczni traderzy z rynku walutowego opierają się pokusie emocjonalnego zaangażowania w związku z zajmowaną pozycją. Rozumieją, że na rynku chodzi przecież o zarabianie pieniędzy, a nie o to, kto ma rację. Reagują na napływające informacje i szybko zamykają pozycje, jeśli nowe dane są niezgodne z ich oczekiwaniami, nie czekają, aż niekorzystny ruch cen sam zmusi ich do opuszczenia rynku. Jednocześnie zawsze są gotowi wykorzystać świeże informacje i okazje, które mogą się pojawić. Jeśli mają być gotowi do działania, to znaczy, że zawsze dysponują jakąś częścią depozytu, którą można wykorzystać na dodatkowe pozycje. Co więcej, są mentalnie przygotowani do reakcji o dowolnym miejscu na rynku, jeśli tylko pojawia się okazja wykorzystania tam wiedzy o nowych danych. Dla przykładu, nawet jeśli nie spekulują aktywnie na parze AUD/USD, wiedzą, jak wygląda sytuacja gospodarczo-polityczna Australii i jak wyceniana jest waluta tego kraju.

Przygotowanie do tradingu

Skuteczni traderzy z rynku walutowego zawsze są przygotowani — przynajmniej do pewnego stopnia, tak dobrze, jak tylko pozwala im na to rynek otwarty przez 24 godziny na dobę, wrażliwy na wydarzenia z różnych części globu. Aby trzymać rękę „na pulsie” rynku, każdy skuteczny trader:

- ✓ **Zapoznaje się z kalendarzem publikacji ważnych danych gospodarczych tygodni lub dwa wprzód.** Dowiedz się, jakie informacje zawierał wcześniejszy raport i jakie są oczekiwania wobec kolejnego.
- ✓ **Jest przygotowany na wystąpienia rzeczników najważniejszych instytucji świata finansów.** Dowiedz się, kto będzie przemawiał. Ktoś z banku centralnego czy może przedstawiciel rządu lub wielkiego banku inwestycyjnego? Jaką postawę prezentował dawniej i co może powiedzieć teraz?
- ✓ **Pamięta o terminach spotkań przedstawicieli banków centralnych, na których poddaje się pod dyskusję wysokość stóp procentowych i po których wygłasza się oficjalne stanowiska.** Sprawdź, kiedy odbywają się posiedzenia i jakich informacji spodziewa się rynek.
- ✓ **Zna terminy ważnych zgromadzeń liderów świata finansów, na przykład przedstawicieli krajów członkowskich grupy G7 lub ministrów finansów krajów członkowskich Unii Europejskiej.** Dowiedz się, czy podczas spotkania będzie poruszany temat walut i jakich efektów spotkania spodziewa się rynek.
- ✓ **Analizuje płynność.** Trzymaj się z dala od okresów, gdy spada płynność rynku — na przykład pod koniec miesiąca, w czasie zamykania sesji lub w przeddzień dni świątecznych i w niektórych porach dnia (godziny bliskie zamknięcia sesji europejskiej, wygasania opcji czy kontraktów terminowych).

- ✓ **Reaguj na niespodziewane wydarzenia.** Wykorzystaj alarmy cenowe, żeby być na bieżąco informowanym o zmianach cen, gdy kursy przebijają granice kanałów cenowych. Po alarmie dowiedz się, jakie wydarzenie spowodowało ruch cen, i zastanów się, czy określona sytuacja wiąże się z okazją do zysku.

Uwaga poświęcona analizie technicznej

Nawet jeśli skuteczni traderzy nie realizują strategii opartej wyłącznie na narzędziach analizy technicznej, zawsze uwzględniają w swoich planach istotę ważnych poziomów technicznych dla par walutowych, na których się skupiają. Na przykład potrafią określić poziomy zniesienia Fibonacciego, wiedzą, w jakim miejscu znajdują się średnie kroczące, ważne krótko- i długoterminowe linie trendów, istotne maksima i minima (patrz rozdział 10.).

Możesz koncentrować się na grze opartej na obserwowaniu ruchów cen czy analizie impetu, ale zawsze pamiętaj o tym, aby w swojej strategii uwzględnić znaczenie kluczowych poziomów technicznych.

Dryfowanie z falą — trading w kanale oscylacji kursów

Skuteczni traderzy potrafią ocenić, czy kursy znajdują się w trendzie, czy też oscylują w górę i w dół w ograniczonym zakresie. Jeśli wydaje im się, że mają do czynienia z trendem, podporządkowują się i płyną z prądem częściej niż pod prąd. Gdy krótkoterminowy trend ma szansę osiągnąć wysokie poziomy, otwierają pozycje długie, jeśli mają do czynienia z trendem spadkowym, zajmują pozycje krótkie. Jednocześnie świetnie wiedzą, że trend może zostać zahamowany lub może zdarzyć się korekta, dlatego aktywnie realizują zyski na kluczowych poziomach w odpowiedzi na zmiany kursów.

Jeśli okoliczności skłaniają ku grze wykorzystującej oscylację cen, skuteczni traderzy gotowi są zmienić styl gry (interpretując sygnały z rynku na sposób kontrariański), sprzedając w pobliżu górnej granicy kanału, wtedy, gdy wszyscy inni kupują, albo też kupując w pobliżu dolnej granicy cenowej kanału, kiedy wszyscy inni sprzedają. Równie ważne jest to, żeby w sytuacji, gdy decydujemy się na grę w kanale oscylacji, ustalić poziom kursów, który, gdy jest osiągnięty, oznacza, że granica została przełamana. A w takim przypadku rzucają ręcznik, poddając się bez wyrzutów sumienia, czasami nawet odwracając kierunek pozycji i łapiąc się na nowy trend.

Skupienie uwagi na ograniczonej liczbie par

Wielu skutecznych traderów przez większość czasu skupia swoją uwagę tylko na jednej lub dwóch parach walutowych. Takie działanie sprawia, że lepiej rozumieją wydarzenia w tym wycinku rynku w kontekście poziomów cenowych i zachowania kursów. W ten sposób redukuje się także ilość informacji i danych, które trzeba monitorować. Skuteczni traderzy mają przede wszystkim świadomość unikatowych cech każdej z par walutowych i potrafią dostosować do nich strategię i taktykę gry.

Staraj się gromadzić doświadczenie i osiągać sukcesy w zakresie gry na jednej lub dwóch głównych parach, zanim zdecydujesz się rozszerzyć zakres zainteresowania i szukać okazji na szerszym rynku. Kieruj uwagę na inne pary tylko wtedy, gdy kursy znajdują się w silnym trendzie lub osiągają kluczowe poziomy cenowe.

Ochrona zysków

Istnieje wiele aforyzmów, nawiązujących do kwestii realizacji zysków, takich jak: „Nie stracisz wszystkiego, jeśli realizujesz zyski”. Jedno z naszych ulubionych powiedzonek tego typu brzmi: „Byki i niedźwiedzie mają swoje miejsca przy stole, a tylko osły zostają o suchym pysku”.

Skuteczni traderzy regularnie realizują zyski, niezależnie od tego, czy są to zyski częściowe (efekt redukcji pozycji nabierającej wartości), czy ostateczne, trafiające na konto po zamknięciu pozycji i wyjściu z rynku po pozytywnych zmianach. Najważniejsza umiejętność polega na ochronie zysków, których nie oddaje się kosztem nadziei na jeszcze większe profity.

Jeśli od czasu do czasu nie zdejmiesz ze stołu, na którym odbywa się gra, trochę gotówki, rynek zrobi to za Ciebie.

Handel oparty na stop-lossach

Wszyscy, nawet najsukuteczniejsi traderzy, od czasu do czasu tracą pieniądze. To, co sprawia, że ich gra jest mimo wszystko efektywna w dłuższym okresie, to fakt, że ponoszone straty są mimo wszystko dość małe w porównaniu z przeciętnie osiąganym wynikiem. Absolutnie niezbędnym elementem każdej strategii musi być ustanawianie stop-lossów, które chronią przed magicznym przekształceniem transakcji przynoszącej stratę w prawdziwego mordercę naszego rachunku brokerskiego.

Nikt nie lubi tracić pieniędzy, ale najlepsi traderzy potrafią zaakceptować stratę, jako koszt swojej aktywności na rynku. Jedynym sposobem osłodzenia sobie goryczy porażki jest przede wszystkim sprawienie, by straty były minimalne. Ćwicz się w ograniczaniu strat, a osiągniesz perfekcję w realizacji zysków.

Obserwacja innych rynków

Waluty nie istnieją w próżni, a mądry trader regularnie kontroluje to, co dzieje się na innych rynkach finansowych. Zalicza się do nich przede wszystkim: rynki obligacji skarbowych państw emitujących najważniejsze waluty świata (obligacje dziesięcioletnie Stanów Zjednoczonych, Niemiec, Wielkiej Brytanii i Japonii), rynek ropy, złota oraz rynki akcji.

Podczas trwania handlu najlepsi traderzy analizują inne rynki, szukając w nich potwierdzenia krótkoterminowych ruchów na Foreksie. Jeśli na przykład waluta amerykańska umacnia się, stopy dochodowości dziesięcioletnich obligacji rządu USA rosną, a ceny złota spadają, to jest to potwierdzenie, że inne rynki nie mają nic przeciwko wzrostowi wartości dolara. Jeśli stopy te utrzymują się na tym samym poziomie, albo maleją, cena złota rośnie, wzrost kursu dolara może okazać się krótkotrwały. W dłuższej perspektywie traderzy analizują inne rynki finansowe, szukając ważnych poziomów technicznych i ogólnych trendów — analogicznych do tych obserwowanych na rynkach walutowych.

Nie wahaj się wydać paru złotych na dodatkowe usługi analityczne, zawierające podawane na bieżąco informacje (np. o aktualnych stopach zwrotu) z innych rynków finansowych.

Rozdział 18

Dziesięć największych błędów początkujących traderów

.....

W tym rozdziale:

- ▶ Dowiesz się, jak rozpoznawać sygnały złych nawyków.
  - ▶ Jak unikać typowych błędów strategicznych popełnianych podczas gry.
  - ▶ Jak zapobiegać wyłomom w dyscyplinie gry.
  - ▶ Jak radzić sobie z trudnościami z adaptacją do zmieniających się warunków rynkowych.
- .....

Chociaż w tytule tego rozdziału sugerujemy, że zajmiemy się błędami osób „początkujących”, to w rzeczywistości popełniają je wszyscy — zarówno prawdziwi nowicjusze, jak i starzy wyjadacze z wieloletnim doświadczeniem na rynkach. Nieważne, jak długo zajmujesz się rynkami walutowymi, łamanie dyscypliny gry jest grzechem powszednim, a u jego źródeł znajdują się zarówno nietypowe zachowania kursów, jak i ludzkie emocje.

Sposobem radzenia sobie z tego rodzaju błędami jest intuicyjne rozumienie największych problemów związanych z grą na rynku walutowym, umiejętność wczesnego rozpoznawania groźnych sytuacji, które mogą prowadzić do osłabienia dyscypliny. Jeśli zaczniesz dostrzegać któreś z opisanych w tym rozdziale zachowań, najlepiej będzie, jeśli zamkniesz pozycje i zrobisz krok wstecz, żeby z bezpiecznej odległości spojrzeć na swoje zachowanie, zebrać siły i energię, skoncentrować się, przypominając sobie podstawowe zasady skutecznego tradera.

Przedłużanie czasu aktywności pozycji generujących straty i zbyt szybkie zamykanie pozycji przynoszących zysk

Najczęściej powtarzanym błędem jest przywiązywanie się do pozycji, które generują straty, i zbyt szybkie realizowanie zysku na pozycjach przynoszących zysk. O ile zamykanie pozycji z zyskiem nie wiąże się z żadną stratą — mówiliśmy przecież, że nie da się stracić wszystkiego, jeśli realizuje się zyski — to musisz pamiętać, że *stracisz* swój kapitał, jeśli pozwolisz sobie na zbyt długie przetrzymanie pozycji generujących stratę.

Kluczem do ograniczenia strat jest stosowanie się do planu gry, uwzględniającego kwestie zarządzania ryzykiem, zastosowania zleceń typu stop-loss i przestrzegania ustalonych zasad. Nikt nie ma zawsze racji, dlatego im szybciej zaakceptujesz fakt, że małe straty są częścią codziennej gry, tym szybciej skupisz się na rozpoznawaniu nowych okazji do zysku i realizacji sprawdzających się strategii.

Spekulowanie bez planu

Otwarcie pozycji bez konkretnego planu jest niczym prośba skierowana do rynku, by inni gracze wzięli sobie Twoje pieniądze. Jeśli kursy nie zachowują się zgodnie z Twoimi przypuszczeniami, to kiedy zamkniesz przynoszącą straty pozycję? Jeśli rynek zachowa się tak, jak prognozowałeś, kiedy zrealizujesz zysk? Jeżeli wcześniej nie określiłeś tych poziomów, to jak możesz wierzyć, że uda Ci się wymyślić coś w pośpiechu, gdy dużą rolę w procesie decyzyjnym odgrywać będą Twoje emocje?

Pokonaj w sobie skłonność do działania pod wpływem chwili, bez jasno zdefiniowanego planu zarządzania ryzykiem. Jeśli masz mocne podstawy, by upierać się przy konkretnym scenariuszu, działaj, ale zrób wszystko, jak należy. Przemyśl wcześniej, kiedy chcesz wejść i na jakim poziomie wyjść z zajmowanej pozycji — korzystając ze zleceń stop-loss i take-profit.

Pamiętaj o zwiększonym ryzyku związanym z grą w czasie poprzedzającym i następującym po publikacji ważnych danych i informacji. Wykorzystaj kalendarz wydarzeń w celu identyfikacji ryzyka związanego z najbliższymi wydarzeniami oraz uwzględniaj je w swoim planie działania, nawet jeśli będzie to decyzja o wyjściu z rynku, zanim zaczniesz się reakcja na napływające informacje.

Spekulowanie bez stop-lossów

Powtarzamy raz za razem, że gra bez stop-lossów jest przepisem na katastrofę, ponieważ to właśnie w ten sposób małe straty, nad którymi możemy zapanować i przejść nad nimi do porządku dziennego, zamieniają się w pustoszącą Twój rachunek klęskę. Gra bez stop-lossów przypomina powtarzanie do znudzenia: „Wiem, wiem, będę miał rację — to tylko kwestia czasu”. Być może to prawda, ale zanim będziesz miał rację, Twój depozyt może wyparować.

Wykorzystanie zleceń ograniczenia straty jest częścią dobrze przygotowanego planu, w którym oczekiwania bazują na obliczeniach i wykonanej przez Ciebie analizie. Punkt aktywacji zlecenia stop-loss jest punktem, w którym Twoje założenia ostatecznie uznane zostają za błędne.

Przenoszenie zleceń typu stop-loss

Zmiana poziomów stop-lossów z celu uchronienia się od automatycznego zamknięcia pozycji ze stratą nie różni się właściwie od gry bez stop-lossów. Co gorsza, jest świadectwem braku dyscypliny i staje się potencjalnym źródłem poważniejszych kłopotów. Jeśli nie decydujesz się na zamknięcie zlecenia z małą stratą, dlaczego miałbyś zdecydować się na zamknięcie wtedy, gdy strata jest już bardzo duża? Jeśli nie różnisz się zbyt wiele od innych ludzi — nie zrobisz tego — i będziesz przenosić swój stop-loss coraz dalej, unikając pogodzenia się ze stratą aż do czasu, gdy już nic nie zostanie z Twojego depozytu.

Przenoszenie zleceń typu stop-loss dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy zmienia się poziomy w kierunku zgodnym z ruchem kursów w celu zabezpieczenia osiągniętego zysku. Nigdy nie przenoś stop-lossów w kierunku, w jakim podąża pozycja przynosząca straty.

Overtrading

Overtrading może przybrać jedną z dwóch form:

- ✓ **Zbyt częstych transakcji.** Zbyt wielka liczba operacji może sugerować, że *zawsze* coś godnego uwagi dzieje się na rynku i *zawsze* wiesz, co to jest. Jeśli zawsze masz jakąś otwartą pozycję, jesteś przez cały czas narażony na straty. A istotą zdyscyplinowanej gry jest minimalizacja ekspozycji na niepotrzebne ryzyko rynkowe. Powinieneś raczej skoncentrować się na okazjach, gdy uważasz, że masz przewagę nad resztą graczy, i wtedy właśnie stosować zasady strategii.
- ✓ **Operowanie zbyt wielką liczbą pozycji jednocześnie.** I w tym przypadku mogłoby się wydawać, że jesteś w stanie przygotować się na wiele różnych okazji i wszystkie je wykorzystać. Bardziej prawdopodobne, że w takiej sytuacji liczysz na łut szczęścia — to tak, jak gdybyś miotał rzutkami do celu, licząc, że któraś z nich wbije się w sam środek tarczy. Zbyt duża liczba otwartych równocześnie pozycji wpływa na wielkość dostępnego depozytu, redukując Twoją poduszkę bezpieczeństwa, chroniącą Cię przed nieoczekiwanymi stratami.

Staraj się nie duplikować pozycji i nie otwierać wzajemnie uzależnionych od siebie pozycji. Pozycja długa na parze USD/CHF jest bardzo podobna do krótkiej EUR/USD lub GBP/USD (chodzi o to, że w obu przypadkach zakładasz wzrost wartości dolara amerykańskiego w stosunku do walut europejskich), a krótka EUR/USD i długa EUR/JPY nie różnią się zbytnio od długiej USD/JPY.

Nie przesadzaj z dźwignią

Przelewarowanie (ang. *overleveraging*) to działanie polegające na otwarciu pozycji, której rozmiar jest zbyt duży w stosunku do dostępnego na rachunku brokerskim depozytu. W takiej sytuacji nawet mała zmiana kursów na niekorzyść może spowodować sytuację, w której Twój depozyt nie będzie wystarczająco wysoki, by kontrolować pozycję, która w związku z tym zostanie automatycznie zlikwidowana, przynosząc Ci ogromne straty.

Ten często popełniany błąd ma swoje źródło w kuszących obietnicach niektórych brokerów, oferujących duże dźwignie. Nawet jeśli możesz skorzystać z dźwigni o wartości 100:1 lub 200:1, nie znaczy to wcale, że musisz ich używać. Nie uzależniaj swojej decyzji od maksymalnej wartości, na jaką zezwala Ci broker. Zamiast tego zastanów się nad czynnikami specyficznymi, takimi jak bliskość poziomów technicznych czy wiarygodność sygnału systemu analitycznego.

Nieprzystosowanie do zmieniających się warunków rynkowych

Warunki rynkowe ulegają nieustannym zmianom, co oznacza, że Twój stosunek do gry także musi być na bieżąco modyfikowany. Trendy prowadzą do powstania kanałów konsolidacyjnych, a przełamania mogą być początkiem nowych trendów. Staraj się zachować elastyczność w zakresie oceny ogólnych warunków rynkowych (identyfikacji trendów i zakresów oscylacji kursów). Jeśli mamy do czynienia z wyraźnym trendem, zastosowanie strategii sprawdzającej się wtedy, gdy kursy oscylują w kanale, nie powiedzie się. I odwrotnie — strategia dobra dla trendów nie sprawdzi się w sytuacji, gdy kursy oscylują w trendzie bocznym. Do stwierdzenia, z którym przypadkiem mamy właśnie do czynienia, wykorzystaj analizę techniczną.

Jednocześnie pamiętaj o elastycznym stosowaniu wskaźników technicznych. Żaden pojedynczy wskaźnik nie sprawdza się we wszystkich przypadkach, dlatego używaj kombinacji różnych narzędzi analizy technicznej. Nasze doświadczenie podpowiada nam, iż warto skupić się na analizach linii trendów, oscylatorach impetu, wykresach świecowych oraz rozpoznawaniu formacji, zapowiadających pojawienie się interesującego układu.

Nieświadomość znaczenia nowych informacji i danych gospodarczych

Nawet jeśli jesteś traderem przekonanym o przewagach analizy technicznej, musisz mieć świadomość tego, co dzieje się w realnym świecie. Być może właśnie udało Ci się zidentyfikować interesujący układ na parze AUD/USD, ale gdy za kilka godzin opublikowany zostanie raport dotyczący bilansu handlowego Australii, Twoje wyliczenia mogą być już nic niewarte.

Uczyń zerkanie do kalendarza ważnych wydarzeń stałym elementem Twojego planu dnia. Rynek i tak rzuca do Ciebie wiele podkreślonych piłek, przybierających postać nieoczekiwanych zdarzeń wpływających, często istotnie, na ogólną sytuację, dlatego nie stać Cię na ignorowanie tych, o których wiesz na pewno, że się pojawią. Chwila zastanowienia nad przyszłymi wydarzeniami pozwoli Ci także przewidzieć potencjalne reakcje rynku i uwzględnić je w swoim planie gry.

Gra defensywna

Żaden trader nie wygrywa za każdym razem i wszyscy doświadczyliśmy serii nieudanych transakcji. Po takiej serii możesz spostrzec, że zaczynasz grać bardziej zachowawczo, skupiasz się na unikaniu strat, a nie wyszukiwaniu transakcji, mogących przynieść zysk. W takiej sytuacji najlepiej zrobić krok wstecz i zastanowić się, co ostatnio poszło nie tak. Skoncentrować energię na zwiększeniu pewności siebie, dzięki której ponownie zaczniesz podchodzić z większym zaufaniem do wyników swoich analiz.

Realistyczne oczekiwania

Staw czoło prawdzie: nie będzie Cię stać na ufundowanie sobie emerytury po pojedynczej udanej transakcji. W tej grze chodzi o to, żeby jak najczęściej podejmować właściwe decyzje i jak najdłużej utrzymać się na rynku. Ustalając parametry planów gry, staraj się zachować realizm, bazujący na historycznych reakcjach rynku w średnich zakresach zmian cen. Unikaj poszukiwania perfekcji — jeśli kursy zmieniły się zgodnie z Twoimi oczekiwaniami i dotarły do poziomu zapewniającego Ci 80% założonych dochodów, nie możesz popełnić błędu zaniechania i nie zrealizować zysku, łudząc się nadzieją na dodatkowe 20% i oczekując idealnego spełnienia Twoich prognoz, gdyż nagle może okazać się, iż notowania rynkowe powędrują w niepożądanym przez Ciebie kierunku.